

Az 1970. évi nyári időjárás

Az elmúlt nyár úgy él emlékezetünkben, mint szokatlanul hűvös, csapadékos időszak. A táblázatban mellékelt adatok alapján vizsgáljuk meg, hogy milyen mértékben és mely területre érvényes ez a megállapítás.

Június hónap időjárását az egész országban napfény-hiány jellemezte. Egyébként az ország keleti és nyugati felében merőben ellentétes időjárás alakult ki. Az ország nyugati felén hűvösebb és csapadékosabb volt a szokásosnál.

A hónap folyamán az első napok voltak hűvösek. A havi legalacsonyabb hőmérsékletet 3-án és 4-én mérték 4,6–9,8 fokkal. A hónap második felében kellemes, nyárias időjárás uralkodott. A legmagasabb hőmérséklet ekkor Szombathely és Kékestető kivételével meghaladta a 30 °C-ot. Az évszakhoz képest szokatlanul meleg Budapesten lépett fel. 22-én a napi középérték meghaladta a 25,4 °C-ot, s ez az 1870 óta mért legnagyobb érték.

A csapadékviszonyokat a gyakori záporok és zivatarok következtében szeszélyes eloszlás jellemezte. A Dunántúl és a Duna–Tisza közének déli része volt a legszárazabb. Itt 50 mm körül volt a havi csapadék-összeg. A keleti országrészen 100–150, sőt 200 mm-t meghaladó csapadékot is mértek. A záporok és zivatarok gyakran jégesővel együtt jelentkeztek.

Júliusban országszerte a szokásosnál hűvösebb volt. A hónap folyamán azonban igen változékony időjárás uralkodott. A hónap első napjai viszonylag hűvösek, csapadékosak voltak. Hatodika után ezt meleg, fülledt időjárás váltotta fel. A hónap közepén hűvös, óceáni levegő árasztotta el az országot, s 16-án a legmagasabb hőmérséklet is csak 13–18 °C-ig emelkedett. 20-án ismét megindult a felmelegedés, amely 24-ére hőségge fokozódott. Kisebb visszaesés után ismét megközelítette a maximum a 30 fokot. Ez az állapot a hó végéig, sőt tovább tartott. A többszöri erős felmelegedés azonban nem tudta a hónap átlagos hőmérsékletében a lehüléseket ellensúlyozni. A hónapok óta tartó napfény-hiány tovább növekedett.

A hónap csapadékviszonyait ismét záporok, zivatarok tették szeszélyessé. Az ország nyugati része most is szárazabb, a keleti csapadékosabb volt az átlagosnál. Bőséges csapadék hullott a Pilis, az Északi-Középhegység, Debrecen, Szeghalom, Mátészalka, Tiszabecs térségében. E területen a havi csapadék összege a 200 mm-t is meghaladta. Az ország keleti felében 2 hónap óta tartó kiadós csapadék következménye az a súlyos árvízveszedelem volt, amely hosszú heteken át fenyegette és sújtotta a Tisza, a Maros, a Kőrösök és a Kraszna vidékének lakóit.

Nem változott az időjárás jellege *augusztusban* sem. A többnyire felhős idő következtében a napfényes órák száma 18–64 órával volt kevesebb a sokévi átlagnál.

A havi középhőmérséklet a Dunántúlon 0,1–0,5 °C-al, a Dunától keletre 0,6–1,2 °C-al maradt az átlagérték alatt. A hónap első harmadában folytatódott a július végi meleg, nyárias időjárás. Ekkor a hőmérsékleti maximum 30,4–32,5 °C-ot ért el. A hónap második felében huzamos lehülés következett, ekkor 7,1–11,6 fokos minimumokat észleltünk.

A havi csapadék eloszlása ismét szeszélyes volt. Szamosköz, Szombathely – Sümeg – Csorna és Lenti környékének kivételével a havi összeg mindenütt meghaladta az átlagot. Rendkívül csapadékos volt Kisbér, Barcs, Debrecen, Gyöngyös, Poroszló, Szolnok, Kecskemét, Kiskunhalas és Orosháza környéke. E területeken a csapadék összege a sokévi átlag háromszorosát, sőt Kecskemét környékén a négyszeresét is meghaladta. Legszárazabb Tiszabecs térsége volt. Itt a csapadék az átlag egynegyedét sem érte el.

A vázolt időjárás árvizek, belvizek formájában sújtotta az egész országot. Ezen belül az erdészet szenvedte a legkevesebb hátrányt. Igaz, hogy a Tisza és mellékfolyóinak árterein mindenféle munka hónapokon át szünetelt, s például a Marósparti csemetekert a termelésből teljesen kiesett, a csemetetermelés mégis jobb eredménnyel zárul mint az előző évben. A belvizes területek kivételével jó csemetékre számíthatunk. Ugyanaz vonatkozik az erdősítésekre. A sok eső az ápolási költségeket emelte meg igen erősen. Mind a csemetekertekben, mind az erdősítésekben igen nagy csatát kellett vívni a gyommal. Elég nedvesség lévén, a gyom konkurrenciája azonban mégsem volt veszélyes.

Hónap	Megnevezés	Győr	Keszthely	Szentgotthárd	Pécs	Budapest	Baja	Szolnok	Miskolc	Nyiregyháza	Debrecen	Békéscsaba	Kékes-tető	
Jún.	Havi középhőmérséklet, °C	19,8	19,7	18,0	20,1	19,9	20,3	19,5	18,3	18,8	18,9	19,1	13,4	
	Eltérés a sokévi átlagtól	+ 1,1	+ 0,7	+ 0,3	+ 1,0	+ 0,5	+ 0,5	— 0,1	— 0,4	— 0,3	— 0,8	— 0,3	+ 0,5	
	Abszolút max.	°C	31,7	32,2	30,7	31,0	31,3	31,4	31,8	31,4	31,2	30,2	31,4	24,4
		nap	28.	23.	22.	23.	23.	23.	23.	23.	23.	23.	23.	23.
	Abszolút min.	°C	8,3	7,3	4,6	8,6	9,0	9,8	9,2	6,1	9,4	8,8	8,3	1,6
		nap	4.	3.	3.	3.	3.	4.	3.	3.	3.	14.	3.	3.
	Havi csapadékösszeg, mm	37.	59	76	55	57	78	117	121	123	123	165	109	146
Eltérés a sokévi átlagtól	—31	—20	—34	—13	—17	+ 9	+49	+36	+42	+89	+35	+33		
Napsütés havi összege, óra	268	255	—	267	245	262	270	214	253	258	244	227		
Júl.	Havi középhőmérséklet, °C	20,4	19,8	18,5	20,8	20,2	20,3	20,6	19,6	20,3	20,4	20,6	14,4	
	Eltérés a sokévi átlagtól	— 0,4	— 1,2	— 1,1	— 1,3	— 1,5	— 1,7	— 1,2	— 1,2	— 0,7	— 1,5	— 1,0	— 0,8	
	Abszolút max.	°C	32,4	30,6	31,1	32,1	31,0	32,7	32,2	32,2	31,1	31,0	32,3	24,1
		nap	24.	14.	23.	23.	11.	23.	24.	23.	14.	24.	25.	24.
	Abszolút min.	°C	10,4	10,2	8,3	10,3	10,7	10,6	11,2	9,7	11,0	10,7	10,6	4,1
		nap	18.	16.	5.	18.	18.	27.	19.	27.	19.	19.	27.	18.
	Havi csapadékösszeg, mm	50	56	98	43	55	56	77	128	91	114	59	158	
Eltérés a sokévi átlagtól	—17	—20	— 9	—20	+ 2	+ 3	+25	+62	+28	+57	+ 2	+74		
Napsütés havi összege, óra	282	268	—	271	244	269	286	243	268	289	284	238		
Aug.	Havi középhőmérséklet, °C	19,7	20,1	18,6	20,2	19,8	20,2	19,8	18,9	19,7	19,7	19,7	14,4	
	Eltérés a sokévi átlagtól	— 0,2	— 0,2	— 0,1	— 0,4	— 0,9	— 1,0	— 1,2	— 1,0	— 0,5	— 1,1	— 1,1	— 0,6	
	Abszolút max.	°C	32,2	31,1	31,8	32,0	30,7	32,4	31,6	31,6	30,4	30,6	31,0	23,7
		nap	6.	6.	6.	7.	1.	7.	6.	1.	6.	3.	1.	1.
	Abszolút min.	°C	8,8	9,8	7,0	10,9	9,8	10,9	10,5	8,9	10,0	10,5	9,9	7,1
		nap	28.	23.	26.	27.	14.	19.	27.	29.	29.	29.	14.	13.
	Havi csapadékösszeg, mm	75	93	91	98	91	137	144	125	111	232	121	188	
Eltérés sokévi átlagtól	+17	+22	+ 3	+42	+41	+91	+101	+59	+39	+171	+75	+104		
Napsütés havi összege, óra	249	226	—	255	228	255	254	231	262	254	257	227		

A nyári időjárás csak erdővédelmi vonatkozásban hozott lényeges hátrányt. A károsítók elszaporodása és az ellenük való védekezés jelentős költségeket okozott. Vadgazdálkodás tekintetében a dús legelők terített asztalt szolgáltatottak. A vadkár így nem is érte el az előző évi mértéket.

Néhány csemetekertben a jégverés okozott tetemes kárt. Ez azonban országosan a szokásosnál nem okozott nagyobb zavart.

Dr. Papp László

IRODALMI SZEMLE

Értékes rönkök megóvása a tárolási károktól. A nyári időszakban történő hosszas tárolás a lombos rönkökben nagy értékvesztést okozhat. Különösen károsodás következhet be a nagyértékű furnér- és lemeZRönköknél. A Canadiana Forest Industries 1969. évi júniusi száma M. Y. Cech cikkében azokról a kísérletekről számol be, melyek az ottawai Forest Products Laboratory munkatársai fehér nyír rönkök hosszas tárolás alatti értékvesztéseinek vizsgálatával kapcsolatban végeztek.

A vizsgálat során februárban 20 törzset döntöttek. A törzseket 4 lábás (121 cm) darabokra hosszították, majd az így nyert rönköket 4, a napsütésnek egyformán kitett máglyába rakták. A rönköket kéregbe hagyták. A víztartalom 76—79% között változott. Az első máglyát a március 30-tól november 13-ig tartó vizsgálati idő alatt folyamatosan vízzel permetezték. A második máglyában levő rönkök bütüit fehér ólomfesték és főzött lenolaj pasztaszzerű keverékével kenték be, a harmadik máglya rönkjeinek mindkét bütüjét fémlemezekkel látták el, a negyedik máglya kontrollként szolgált. Az 50 hetes vizsgálati idő végén valamennyi rönkből furnért készítettek.

Az értékelésnél a kontroll rönkök furnérjainál komoly mértékű világos és sötét elszíneződéseket tapasztaltak 24 inch (61 cm) mélységben, a bütükön pedig gyűrűs elválásokat észleltek 4 inch (10,16 cm) mélységben. Természetesen ez a furnér minőségében komoly értékcsökkenést jelentett. Az elszíneződések kémiai eredetűek és gombafertőzésből eredők voltak.

A vízzel permetezett rönköknél gyűrűs elválás vagy korhadás nem fordulhat elő. Némi világos elszíneződés mutatkozott, de nem volt jelentős, mert legfeljebb 3 inch (7,62 cm) mélységig hatolt be. A víztartalom az első 20 hétig 77—89%-ra nőtt, azután az 50. hét végéig fokozatosan csökkent.

A bütülemezekkel ellátott máglya anyagából készült furnéron a kontroll darabokhoz képest javulást tapasztaltak. Csekély korhadás volt tapasztalható, az elszíneződés azonban jelentős volt. A világos elszíneződés a felület 75%-án, a sötét elszíneződés 25%-on volt tapasztalható. A víztartalom veszteség a kontroll darabokhoz volt hasonló.

A festék keverékkel kezelt rönkökből készült furnér jó minőségű volt. Gyűrűs elválást, korhadást, vagy sötét elszíneződést nem tapasztaltak. Világos elszíneződés 15%-os felületen mutatkozott, de ez alig volt látható és csak 2 inch (5 cm)-re hatolt be. A víztartalom az első 22 hét alatt 77%-ról 64%-ra csökkent, azután ugyanazon a szinten maradt.

A tanulmány azt a következtetést vonja le, hogy ahol arra mód van és kifizetődő, a vízpermetezést érdemes alkalmazni. A permetezett rönkökön a vizsgálat során meghatározatlan mikroorganizmusok jelenlétét észlelték, melyek a rönk bütüjén nyálkás réteget termeltek. Feltételezték, hogy ezek a festékreteghez hasonlóan, olyan hatást váltanak ki, mely az oxigén-szint minimumra csökkentését eredményezi, s így a korhasztó és elszíneződést okozó gombák vegetációját gátolja.

Ahol azonban vízpermetezés nem lehetséges, vagy nem gazdaságos, ott a festék-keverékes kezelés feltétlenül ajánlható.

A tanulmány a szijjács kémiai elszíneződése ellen — ami egyes szijjács alkotóelemek oxidációjának eredménye — oxálsavas kezelést tart lehetségesnek, a korhadás ellen pedig zöld penészgombával (*Trichoderma viride*) való beoltás adhat eredményt. Hazai viszonylatban a festékbevonásos eljárás furnér- és lemeZRönköknél történő alkalmazása — mivel azt közvetlen a vágás után és száradás előtt kell elvégezni — igen fontos erdőgazdasági feladat lenne, mert a népgazdaság számára rendkívül nagy megtermelt értéket mentene meg.

(Ref.: Kassai J.)